

LLIBRES LA RESENYA
Els Dukay,
de Lajos Zilahy:
"Una portentosa novel·la
humorística, escrita
amb intel·ligència i rigor" / 1

ENTREVISTA AMB
MIQUEL ÀNGEL VIDAL:
"Estic content d'haver estat
traduït i publicat a l'anglès" / 3

Amb
bones
paraules

Per GABRIEL BIBILONI

«Resilient i resiliència són
mots que no sentireu
en boca del comú de la gent,
però que en altres llengües
tenen un ús més estès» / 6

CINEMA
Morning glory:
"Mira de ser una comèdia
periodística que combina
la crònica laboral en temps
de crisi amb el retrat d'unes
velles glòries televisives" / 7

L'ESPERN

ZONNCULTURNL

És encomiable la destresa extraordinària de Zilahy a l'hora de construir un narrador que, si bé té la mateixa naturalesa dels de les novel·les realistes del XIX, en tot moment adopta una actitud molt moderna, eclèctica o gens granítica, que li permet de ser pietós i ennoblidor i mostrar l'empatia justa per no caure mai en la caricatura grotesca

ELS DUKAY, DE LAJOS ZILAHY Elegia (jocosa) per a un imperi

Text: **Pere Antoni Pons**
dantesllobina@hotmail.com

A mitjans del segle XX, el novel·lista i dramaturg hongarès Lajos Zilahy (1891-1974) era un autor molt popular: les seves obres havien estat traduïdes a la majoria de llengües europees i eren llegides amb entusiasme per un públic força nombrós. A l'Espanya de Franco, per exemple, era tota una celebritat literària. Vés a saber per quin motiu, però, el prestigi i la popularitat de Zilahy es van anar desinflant, fins al punt de fer desaparèixer els seus llibres dels catàlegs de les editorials i dels prestatges de les llibreries.

Ara, però, hi estan retornant. Si la vida és ondulant, tal com deia Montaigne, la història de la literatura de vegades és una marejadora muntanya russa. L'editorial Ensiola tot just acaba de publicar una de les novel·les més conegudes de Zilahy, *Els Dukay* (1949), primera part d'un díptic sobre la decadència d'una família aristòcrata de l'Imperi

Austrohongarès. (La segona part d'aquest díptic és *El crepuscle de coure*, que també publicarà Ensiola, pròximament.)

A primer cop d'ull, *Els Dukay* podria semblar una novel·la tradicional sobre la clàssica família de respectabilíssima estirp que de sobte es veu abocada a un fatal procés de descomposició perquè el paisatge -polític, social, moral, econòmic i etcètera- en què ha viscut sempre, i que per tant la protegia i li atorgava un poder i un sentit, ha estat destruït o ha sofert un daltabaix irreparable per culpa d'un estrepitós esdeveniment històric. (En el cas dels Dukay, "una de les famílies més antigues de la noblesa magiar", el daltabaix en qüestió és, naturalment, la Primera Guerra Mundial, 1914-1918, i la posterior desfeta de l'Imperi Austrohongarès.)

De tradicional, però, *Els Dukay* en té més aviat poqueta cosa. Certament, Zilahy hi ofereix el relat d'una família que, en un tres i no res, passa de tenir-ho tot -un castell majestuós, prop d'un centenar de servents, una vida plena de luxes que depassen de molt la més exigent concepció del confort i del benestar, i sobretot un futur d'allò més previsible, segur i plàcid- a tenir moltíssim menys. I, a més,

Zilahy ens ofereix aquest relat sobre el rerefons convuls, tan cru com al·lucinant i fins i tot patètic, d'una guerra espantosa que a la fi acabarà comportant la dissolució de l'últim gran imperi europeu, del qual també se'ns mostra l'agonia, especiada per tot tipus d'atemptats, conspiracions, temors, incerteses i intrigues de palau.

Tanmateix, les estratègies narratives -el to, l'estil i el punt de vista- que fa servir Zilahy per contar-nos aquesta història no tan sols defugen qualsevol temptació d'elegia èpica o de gravetat nostàlgica i mitificadora, sinó que fins i tot constitueixen una flagrant exhibició de desenfadada mala llet. Sobretot la primera part de la novel·la, en què se'ns conta la història i

El relat d'una família que, en un tres i no res, passa de tenir-ho tot -un castell majestuós, una vida plena de luxes i un futur d'allò més previsible- a tenir moltíssim menys

El novel·lista, dramaturg i periodista hongarès Lajos Zilahy (1891-1974)

se'ns mostra un escrutini exhaustiu de la família protagonista a través d'un narrador omniscient, tan infal·lible com incisiu, *Els Dukay* es revela una portentosa novel·la humorística, en què la intel·ligència i el rigor en la recreació de l'època són compatibles amb una visió molt àcida, tirant a esperpèntica, de l'estat de coses en aquell període històric concret.

Pel que fa referència a aquest aspecte, és encomiable la destresa extraordinària de Zilahy a l'hora de construir un narrador que, si bé té la mateixa naturalesa dels de les novel·les realistes del XIX, en tot moment adopta una actitud molt moderna, és a dir, una actitud eclèctica o gens granítica, que li permet de ser pietós i ennoblidor (poques vegades) i de mostrar l'empatia justa per no caure mai en la caricatura grotesca, però sobretot de ser sempre descarat, lliure i impertinent. Justament, la segona part de la novel·la perd una mica de força -de perspicàcia jocosa, de rauxa higiènica i de malícia penetrant- perquè aquest narrador omniscient és substituït per una de les filles dels Dukay, de qui en llegim les anotacions -delirants, puerils, desesperades: Zilahy ho fa a consciència- que va escrivint al seu dietari.

Amb tot, no hi ha dubte que *Els Dukay* és una molt bona novel·la: moderníssima, tan entretenguda com ho pugui ser una elegia enjogassada. Convenia recuperar-la.

Els Dukay
Lajos Zilahy / Traducció d'A. Ribera

Editorial Ensiola, Muro, 2010
363 pàgs / 22 €